

1. Levensloop

Er stopte een auto voor de deur en de hondjes begonnen opgewonden te blaffen. Even later ging het poortje open en daarna weer dicht.

“Kom ik ongelegen?” wou Andy weten terwijl hij de achterdeur opende.

Liza lachte en zei: “Mijn broer komt nooit ongelegen. Kom binnen.”

Andy, die er weer knap uitzag, kwam binnen met twee doosjes waarin gebak zat. Zijn grijzende haar, gebruinde gezicht, snuggere ogen en brede glimlach gaven hem een intelligente uitstraling. Hij was een vitale zestiger waarvoor vrouwen hun hoofd draaiden als hij voorbijging. De twee Maltezer teefjes sprongen wild kwispelend tegen hem op, tot hij aan de keukentafel ging zitten. Andy aaide hen en na een tijdje dropen ze rustig af. Vanuit hun zithoekje bleven ze alert opvolgen wat zich in de keuken afspeelde.

“Ben je alleen?” vroeg hij, met een hese stem.

“Ja, Lina en Lili zijn gaan wandelen.”

Hij schraapte zijn keel. “Gelijk hebben ze, ik probeer de schaarse droge dagen ook zo goed mogelijk te benutten.”

Sinds de coronamaatregelen het toelieten, kwam Andy bijna iedere zaterdagvoormiddag binnen voor een kort

familiebezoekje. Hij was dan op de terugweg naar zijn huis, na de wekelijkse inkopen. Daar trof hij meestal ook Lina aan, zijn oudste zus, die in de weekends bij Liza en Lili logeerde. Hij bleef graag op de hoogte van haar gezondheid en wou, nog liever dan voor ze ongeneeslijk ziek werd, zoveel mogelijk tijd met haar delen. Gewoontegetrouw bracht hij een gebakje mee voor de drie vrouwen. Het was een moment dat door alle vier gekoesterd werd.

Liza, de derde oudste van de familie Vervaeke, was een jaar jonger dan Andy. Zij kocht voor haar pleegdochtertje Lili en zichzelf het huisje in Kerksken, een deelgemeente van Haaltert. Andy woonde met zijn vrouw Lette op dezelfde steenweg, twee kilometer meer naar het zuiden, richting Geraardsbergen. Leentje Vervaeke, de vierde van hun gezin, en haar man Daniël kochten het huis van grootvader en grootmoeder en woonden op slechts honderdvijftig meter, meer naar het noorden, richting Aalst. Tussen hen in lag de landbouwgrond van de familie die ze geërfd hadden en waar ze een boomgaard met een moestuintje van maakten.

Terwijl Liza de tafel dekte, opende Andy de doosjes met gebak. Plots vielen zijn ogen op een schilderij aan de muur in de woonkamer.

“Wauw, weeral eentje geschilderd?”

“Ja, ik ben het laatste jaar creatiever dan ooit”, antwoordde Liza fier en ging naast Andy staan. Samen beke-

ken ze het canvas waarop ze met olieverf een zeearend schilderde, die met gespreide vleugels boven de zee hing.

“Dit is weer heel goed geslaagd. Waar haal je de tijd om dat te doen?”

“Ik denk dat ik eindelijk, na mijn overdrukke werkjaren, in een rustige herfstperiode beland ben. De verplichte quarantainemaanden van de voorbije jaren hebben me daarbij een duwtje in de rug gegeven. Daarbij loopt de laatste tijd alles op wieltjes in de familie en zo krijg ik tijd vrij om te schilderen en te schrijven.”

“De lente en de zomer zullen vlug stokken in die wieltjes steken”, lachte Andy. “Als jullie weer in het tuintje gaan werken, ga je straks jouw hobby’s moeten opofferen.”

Liza trok haar schouders op. “Ik hoop zeker dat we wat groentjes kunnen kweken, want daar genieten we met velen van, maar nu eerst wachten tot de grond opdroogt. En ja, in de zomer zal ik waarschijnlijk heel wat anders te doen hebben dan nu, maar dat maakt het leven juist afwisselend en boeiend.”

Met een melancholische blik mijmerde Andy luidop: “Moeder en vader zouden trots geweest zijn op Leentje en jou. Niet alleen omdat jullie dat stukje land nuttig gebruiken voor jullie gezinnetjes, maar ook omdat jullie het in ere houden voor heel onze familie en het nageslacht.”

Liza schonk de koffie in en ging naast Andy zitten. Ze was blij dat ze een paar ogenblikken met hem alleen kon zijn, want in hun grote familie was dat eerder uitzonderlijk.

“Ja, daarvoor doe ik het. Gek, toch? Ze zijn al zo veel jaren geleden gestorven en nog wil ik het juiste doen om hun dromen waar te maken. Ik hou er trouwens van als we daar af en toe een familiefeest kunnen organiseren. Hoe meer van hun nakomelingen ik kan samenbrengen, hoe liever ik het heb. Tussendoor is het heerlijk dat we er zoveel kunnen genieten van de gezonde lucht en de paradijselijke omgeving.”

De hondjes werden onrustig en begonnen te blaffen. Niet veel later kwamen Lina en Lili binnen. Lina begroette Andy, maar Lili liep dadelijk naar Liza.

“Mamsy, de geitjes hebben het droge brood opgegeten en we hebben sneeuwkllokjes gezien in de boomgaard.” Ze had een arm naar haar uitgestoken en in haar hand hield ze een paar sneeuwkllokjes vast.

Met een tedere blik keek Liza naar het meisje. Wat kon Lili toch schattig zijn! Ze had een paar donkerbruine, grote ogen, met daaronder een innemende glimlach. Gitzwarte haren lagen speels rond het speciale, kinderlijke gezicht. Ze had niet te negeren Latino-kenmerken. Liza kende geen andere jonge vrouwen met een mentale beperking die zo betoverend waren als Lili. Sinds het dochttertje van haar jongste broer Bart bij haar kwam wonen, beleefden ze eerst heel moeilijke tijden, maar die werden opgevolgd door jaren van intens geluk.

“Helaba, Lili”, onderbrak Andy hen, “je loopt jouw doop-peter zomaar voorbij alsof ik hier niet zit!”

Lili keerde zich naar hem en zei: “Maar neen, peter Andy, ik weet dat je hier zit omdat ik jouw auto zag staan, maar de bloempjes mogen toch niet verwelken?”

Liza nam de bloempjes aan en gaf Lili een knuffel. Voor- dat ze kon verwoorden hoe blij ze was met het geschenkje, was Lili al bij Andy en nam hem heel stevig in haar armen. “Bracht je koeken mee voor mij?”

“Ja hoor, en we hebben op jullie gewacht om ze op te eten.”

Lili wou dadelijk een van de gebakjes nemen, maar Liza stuurde haar eerst naar de badkamer om haar handen te wassen. Lina ging met haar mee en niet veel later kwamen ze, propertjes en netjes gekamd, aan tafel zitten. Iedereen nam wat gebak.

“En, hoe gaat het met jou en met Lette?” wou Lina weten.

Andy vertelde dat Lette herstelde van een verkoudheid en dat met hem alles goed ging, alleen een beetje hees. De laatste weken werkte hij al een paar dagen in hun tuin. Hij had tweedehands metalen hekken aangekocht, ze flink onder handen genomen en ze, als nieuw, aan de ingang van hun villa geplaatst.

“Jullie moeten maar eens langskomen, wanneer Lette zich weer helemaal beter voelt, dan kunnen jullie mijn werk beoordelen.”

Dat vonden de zusjes een goed idee.

“Volgende week moet ik wel eerst op controle”, gaf Lina te kennen. “Het is dan alweer zes maanden geleden dat ik nog een CT-scan liet maken en mijn bloed liet onderzoeken.”

Bij Lina, de oudste van de zeven kinderen Vervaeke, werd in 2017 uitgezaaide eierstokkanker vastgesteld. In het begin leek de diagnose fataal, maar na negen chemobeurten, een grote operatie en nog eens negen chemobeurten werden er geen kankercellen meer gevonden. De verschillende onderzoeken die daarna volgden, bevestigden dat Lina in remissie was.

“Och, dat was ik helemaal vergeten”, gaf Liza toe. “Ik zal je graag brengen, want de virologen raden nog altijd af om met het openbaar vervoer te gaan.”

Zonder dat iemand het opmerkte, nam Lili het kleine vaasje waarin Liza de bloempjes gezet had.

“Peter Andy, wil je die sneeuwkllokjes van mij aan tante Lette geven, omdat ze zo ziek is?”

“Maar Lili, je gaf die bloempjes aan jouw mamsy!”

Met een verontwaardigde blik pareerde Lili: “Mamsy is toch niet ziek! Hé mamsy, ik mag die allermooiste bloempjes toch meegeven voor tante Lette, omdat ze zo erg ziek is?”

Liza dacht even na en antwoordde: “Kijk Lili, jij hebt die bloempjes aan mij gegeven, die zijn nu van mij. Jij mag ze niet zomaar aan iemand anders geven, want ze zijn niet meer van jou. Daarbij ben ik zo blij met jouw bloempjes dat

ik ze wil houden. Maar ik heb een ideetje: misschien wil jij bloempjes op een kaartje tekenen en die meegeven voor tante Lette.”

Gelukkig reageerde Lili niet met een woedeaanval, iets wat jaren voordien zeker zou gebeurd zijn, maar ging ze haar tekengerief halen.

Andy keek haar verwonderd na.

“Hoe voorbeeldig! Heb jij de laatste tijd nog iets gehoord van Bart?” vroeg hij, terwijl Lili naar haar kamer was.

“Nee, het laatste wat ik van hem hoorde, was dat hij in het Zuiden van Chili woont met Amanda, dicht bij haar familie. Ik denk dat hij het daar druk heeft met Amanda’s vijf kinderen en hun gezinnen. Niet te geloven dat hij minstens al tien kleinkinderen heeft!”

“En telefoneert Sisi nog naar Lili?”

“Heel weinig. Waarschijnlijk beseft ze dat het voor Lili emotioneel te zwaar is als ze haar belt. Aan de ene kant heb ik graag dat Lili regelmatig telefoon krijgt van haar mama, ook van Bart, maar het ligt zo gevoelig. Als ze telefoneren is ze altijd van slag.”

Daar was Lili terug. Ze maakte een gedeelte van de tafel vrij en begon ijverig te tekenen. Toen Andy afscheid nam, had ze haar kaartje klaar en kon ze dat, met een paar van haar typische richtlijnen, meegeven.

Nadat Andy weg was, besloot Lina om te gaan rusten. Ze ging in de gemakkelijke zetel zitten, met haar benen een weinig omhoog. Lili was een fotoalbum gaan halen op haar

kamer, kwam aan tafel zitten en begon erin te kijken. Liza ruimde de tafel af en deed de vaat.

“Mamsy, mijn papa kwam ook uit de buik van memé Godelieve, nietwaar?”

“Jazeker, hij is onze jongste broer.”

“En mijn nonkel Steven?”

“Dat weet je toch al.”

“Ja, hij kwam uit memé haar buik voor tante Maryem en na tante Leentje”, zong Lili. “En wie is dat meisje alweer.”

Liza ging meekijken en zag haar moeder met Chantal, die ze ooit beschouwden als hun ‘pluszusje’, aan haar hand. Ze kon onmogelijk aan Lili uitleggen hoe gemeen dat lieve meisje later werd en hoe slecht ze meméke en heel de familie behandelde. Liza voelde zich opgelucht, omdat Chantal destijds naar Frankrijk verhuisde en niets meer van zich liet horen. Daardoor kon ze heel koeltjes antwoorden: “Dat was een buurmeisje. Ze kwam dikwijls bij ons toen we nog bij memé woonden.”

“Waar is ze nu?”

“Ach, Lili, dat weet ik niet. Het is jaren geleden dat ik haar nog zag. Ik weet wel dat ze trouwde en in een ander land ging wonen.”

“Naar Chili, bij mijn papa en mama Amanda of bij mijn echte mama, Sisi?”

“Neen Lili, ze ging in Frankrijk wonen, maar ik weet niet waar.”

Lili bleef een tijdje voor zich uit staren.

“Ik mis mijn familie. Wanneer gaan we nog eens naar Chili?”

Liza moest haar het antwoord schuldig blijven. Vroeger reisden ze om de twee jaar naar Chili. Ze vond het belangrijk dat het meisje contact hield met haar Chileense roots. Door het reisverbod tijdens corona en alle beperkende voorwaarden die nog steeds van kracht waren, was het al langer geleden dat ze nog reisden. Verleden jaar kwam Bart wel naar België voor een paar maanden, omdat hij geopereerd moest worden. Ook Samuel en Alex, de twee broers van Lili, waren al eens afgekomen, maar voor Lili lagen die bezoeken al ver in het verleden en werd het tijd om zelf eens naar ginder te vliegen.

“We zullen wel nog eens samen naar Chili reizen”, beloofde Liza, “maar ik weet niet wanneer.”

“Mamsy, hier een foto met memé en daar met pepé en met jou, tante Lina, peter Andy, tante Leentje, nonkel Steven, tante Maryem en mijn papa. Jullie zijn mijn tante en nonkels.”

“Ja Lili, alle kinderen van memé en pepé zijn jouw tantes of nonkels, behalve jouw papa, die is jouw papa. Daarbij zijn ook al de mannen en vrouwen van hen en de zussen en broers van mama Sisi en hun man of vrouw jouw tante of nonkel. Je hebt een grote familie in België en in Chili.”

“Wanneer gaan we nog eens naar het kerkhof?”

“Als memé en pepé verjaren, gaan we zeker bloemen op hun graf zetten, maar nu ga ik verder afwassen.”

“Gaan we dan ook bloemen geven aan mijn grootouders? Ik ben hun naam vergeten. Hoe was hun naam, mam-sy?”

“Bedoel je mijn grootouders? Meter Maria en peter Taaf?”

“Ja, die, in dat zwarte graf.”

“Dat zijn jouw overgrootouders, Lili. De vader en de moeder van memé Godelieve.”

“Kijk, hier ben jij nog klein, wie staat er naast jou?”

Liza maakte haar taak af en Lili bleef vragen afvuren over alle foto's die ze te zien kreeg. Waarschijnlijk was het daardoor dat Liza die avond in bed lag te denken aan hun kindertijd en alles wat veranderd was sedertdien. Haar grootouders stierven nog voor ze naar Chili vertrok, in 1978. Moeder Godelieve stierf in 2006, vader Bert in 2008. Er was zo veel gebeurd. Rebecca, de oudste dochter van Leentje en Daniël, kocht het huis in Terjoden, waarin ze opgroeiden, maar het was helemaal veranderd. Voor Liza voelde het allang niet meer aan als hun huis. Alle kinderen Vervaeke vlogen, tientallen jaren geleden, weg uit het gezinsnest. Ze bouwden zelf een leven op: Lina trouwde in 1980 met Ger, een Nederlander, en woonde jaren in Nederland. Ze bleven kinderloos. Omwille van Gers werk kwamen ze in 2004 in België wonen. In 2011 overleed Ger en sindsdien woonde Lina alleen. Tijdens de weekends verbleef ze meestal bij Liza, omdat ze haar graag hielp om voor Lili te zorgen. Andy trouwde in 1975 met Lette en ze

adopteerden in 1989 hun dochtertje Flor. Dat kleine meisje van toen stond intussen ook op eigen benen. Zij zelf leerde Rik kennen in 1992, zij kozen voor een latrelatie en bleven kinderloos, tot ze pleegmoeder werd. Leentje huwde met Daniël in 1977 en ze kregen twee dochtertjes: Rebecca en Eefje. Steven ontmoette Gloria tijdens zijn werk in Chili en ze trouwden in 1989. Hun geluk werd vergroot door de komst van dochtertje Nathalie. Maryem koos voor Jo in 1986 en die kregen een zoontje, Vincent. Bart werd in 1982 in België verliefd op Sisi, een Chileense jonge vrouw, en leidde haar nog datzelfde jaar naar het altaar. Door hun liefde werden Samuel, Lili en Alex geboren. Bart en Sisi scheidden en vormden later weer een ander gezin. Ze woonden enkele jaren in België en later in Chili. Lili kwam terug naar België, omdat ze speciale zorg nodig had en omdat haar ouders haar die niet konden geven.

Voor ze de slaap kon vinden, bedacht Liza dat zij een oud geworden 'kind van gisteren' was, met dezelfde wortels als in hun kindertijd. Net als haar broers en zussen belandde ze van de ene levensperiode in de andere, maar de banden die hen bonden, werden in de loop der jaren alleen maar hechter en waardevoller. Dat deed deugd.

2. Nieuw leven

“Je bent net op tijd”, zei Lina opgelucht toen ze in Liza’s auto stapte.

“Natuurlijk ben ik op tijd, ik laat de dokters niet graag wachten.”

Voordat Lina naar Aalst verhuisde, woonde ze in Vlaams-Brabant, daarom werd ze daar in een ziekenhuis behandeld voor haar kanker. Nu huurde ze reeds een half jaar een schattig huisje van Maryem en Jo die bij haar in de buurt woonden. Ze moest voor ieder consult de afstand van zestig kilometer overbruggen tussen Aalst en dat ziekenhuis. Lina had geen rijbewijs en had altijd een chauffeur nodig. Door de filevorming op de Ring van Brussel of elders waren ze soms uren onderweg...

“Ik ben benieuwd of prof. Victoria er nog zal zijn of dat ze zich zal laten vervangen door een andere prof of assistente omwille van haar zwangerschap.”

“Dat is altijd weer een verrassing”, wist Liza.

Lina koos in het begin van haar ziekte voor prof. Victoria, omdat ze er zo fris en vriendelijk uitzag. In de mate dat ze haar beter leerde kennen, groeide haar vertrouwen in de jonge prof. Lina hield van haar deskundige aanpak en haar openhartigheid. De ervaring leerde echter dat de prof-

fen, gespecialiseerd in oncologische gynaecologie, elkaars patiënten gemakkelijk overnamen en opvolgden als dat beter uitkwam. Zo kreeg ze niet zelden een andere prof te zien of een van hun assistenten.

Het was een prachtige, zonnige morgen. Het prille groen maakte zich klaar voor de lente. Ze reden voorbij weiden waarin speelse lammetjes bij hun waakzame moeders liepen. De natuur vierde het leven, net als zij. Dat mocht wel, want de voorbije winter was lang en heel nat geweest. Zelfs de zeldzame droge dagen waren meestal bewolkt en winderig. Enkele winterstormen hadden veel schade aangericht.

“Heerlijk”, zei Liza, “wij krijgen vandaag zon in overvloed. Dat heb ik lang gemist! Ik ben duidelijk een kind van het licht, de donkere winterdagen zijn niets voor mij!”

“Ik geniet vooral van de ontwakende natuur”, zei Lina lachend, gevolgd door: “Kijk Liza, daar staat een tulpenboom.”

“Een tulpenboom? Nooit van gehoord. Is dat weer zo’n Nederlandse benaming?”

“Die magnoliaboom”, verduidelijkte ze. “Nog veertien dagen en hij zal in volle bloei staan. En zie, die treurwilg krijgt ook al kleur. Dat gelige, jonge groen vind ik heel mooi.”

Doordat Lina achttien jaar in Nederland gewoond had, gebruikte ze regelmatig woorden die ze thuis niet meegekregen had. Dat vond Liza grappig. Lina verstond evenmin

altijd wat Liza uitkraamde, omdat die twaalf jaar Spaans gesproken had in Chili.

Liza gaf vooral aandacht aan de rijweg, terwijl Lina oog had voor alles wat groeide en bloeide langs de autosnelweg en voor de wolkenformaties hoog in de lucht. Ze waren graag samen onderweg.

“Ik voel me zo goed de laatste tijd dat ik hoop dat mijn prof me zal zeggen dat ik de volgende keer pas over een jaar op controle moet”, zei Lina met een stralende glimlach.

“Dat hoop ik ook”, reageerde Liza. “Misschien kunnen ze je genezen verklaren.”

Lina glunderde. “Ja, misschien, maar daarvoor moet ik wel vijf jaar kankervrij zijn, rekenend van na de behandeling.” Wijzend naar de plaats onder haar linker sleutelbeen, waar de port-a-cath zat, voegde ze eraan toe: “Dan zal deze hier waarschijnlijk weggehaald worden. Men zegt dat het verwijderen pijnlijker is dan het plaatsen, omdat die poortkatheter intussen vergroeid is met het omliggende weefsel.”

Er viel een stilte. Liza dacht aan vijf jaar geleden. In februari 2017 voelde Lina een gezwel in haar buik. Haar huisdokter verwees haar direct door naar haar gynaecoloog. Na de nodige onderzoeken kreeg ze de diagnose: ovariumkanker. De specialist legde haar uit dat de tumor meer dan twintig centimeter groot was. Daarbij was hij uitgezaaid naar enkele lymfeklieren. Eerst zag het er naar uit dat Lina niet meer geopereerd kon worden. De diagnose klonk

als een doodvonnis. Maar men stelde haar toch voor om een behandeling met chemo op te starten die in het beste geval de kanker zou afremmen. Daarna plande men een MRI om het effect van de chemo op de kanker te bestuderen. Lina was akkoord gegaan met hun voorstel en aanvaardde eveneens om mee te doen aan twee studies. Ze wou de wetenschap graag vooruithelpen. Kon zij niet meer gered worden, anderen misschien wel.

Liza zei: “Weet je nog die dag waarop de professor ons meedeelde dat je zo goed reageerde op de chemo?”

“Ja, dat was een heerlijk moment. Na enkele chemobehandelingen ging mijn tumormarker opmerkelijk vlot naar beneden. Tegen alle verwachtingen in kwam prof. Victoria vertellen dat ze me toch wilden opereren. Eerst was er de kijkoperatie en daarna die ingrijpende operatie waarbij ze de grote tumor, de baarmoeder, de eierstokken, een deel van het vetschort en de besmette klieren verwijderden.”

Vanaf het vermoeden van kanker bundelden de zussen hun krachten om, samen met de specialisten, de kanker in te tomen. Rond hen stonden tientallen familieleden en vrienden. Iedereen probeerde Lina te ondersteunen met raad en daad en velen met gebed. Uiteindelijk werd ze beter. Het leek wel een wonder.

“Liza, ik ben onbeschrijflijk dankbaar voor die tijd, ook al verliep die niet altijd probleemloos. En vooral ben ik God dankbaar voor het extra leven dat ik kreeg”, fluisterde Lina.